

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{12}$ strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 8. V Ljubljani, 15. junija 1914. Letnik XXXI.

Obseg: Napenjanje govedi. — Gnojite strniščni ajdi. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Inserati.

Brez zadostne fosforove kisline v zemlji ajda ne more bogato obroditi.

Ker strniščna ajda rase prav kratek čas, zato mora dobiti v zemlji takoj dovolj užitne fosforove kisline na razpolaganje. Tako fosforovo kislino ima v sebi fosfatno umetno gnojilo **superfosfat**, ki je v njem ta važna hranilna snov v vodi raztopna. Superfosfata se potrebuje za ajdo na ha 500 kg ali na mernik posetve 50 kg. Ker je sedaj pri setvi strniščne ajde pri kmetijski družbi silen naval na superfosfat, zato more kmetijska družba le tistim ustreči, ki to gnojilo že naprej, t. j. pravočasno naroče. **Nihče naj ne odlašaja ter naj superfosfat takoj naroči za ajdovo setev!** S popolnoma suhim superfosfatom iz italijanske tvornice, kjer je kmetijska družba delničarica, more ona pravočasno postreči le proti takojšnji naročitvi, kajti to blago se mora sproti naročati, ker se v vrečah, ki jih superfosfat razjeda, ne da dolgo hraniti in ker navadno traja povprečno en teden, preden pride naročeno blago iz Italije. Berite spis v tej šte. »Kmetovalca«: Gnojite strniščni ajdi.

Napenjanje govedi.

Vsled napenjanja govedi trpijo slovenski gospodarji vsako leto mnoge škode. To prihaja odtod, ker ne vedo, kakšna je ta bolezen, in seveda še manj, kako jo je zdraviti. S tem spisom hočemo našim gospodarjem ponavljaje podati korenit pouk, kako se jim je ravnati ob tej goveji bolezni, ker ravno jeseni se ta bolezen največkrat pojavlja. Največkrat goved napenja vsled použitia spridene zelene klaje, sparjene detelje ali vsled paše po mokrih in od slane napadenih pašnikih ali deteljiščih. Ker je važneje goved obvarovati pred napenjanjem kakor jo zdraviti, zato nujno priporočamo

pokladati le nepokvarjeno krmo ter žival nikdar ne gnati jeseni prezgodaj zjutraj na pašo, dokler se rastline ne osuše ali dokler slana ne izgine. Vsekako pa naj živina na pašo ne hodi s praznim želodcem, koder potem hlastno vse vprek žre, ker je to zelo slabo, temveč naj dobi poprej nekaj suhe klaje.

Goved ima posebno ustvarjen želodec, ki drugače prebavlja kakor konjski ali prasičji in je zlasti prikladen, da užije velike množine zelene in suhe klaje. Govedo se namreč tako nasiti, da najprej napolni vamp in potem zaužito, t. j. v vamp spravljeno krmo vnovič prežvekuje. S krmo, z vodo in z zrakom pride v vamp velika množina gliv cepljivk, ki razkrajajo zaužito

krmo, pri čemer se razvija velika množina plinov, zlasti močvirskega plina. Odraslo govedo naredi na dan v želodcu do 700 l močvirskega plina. Pregibanje želodca in nastali plini potiskajo krmske osvaljke nazaj v gobec, kjer jih govedo iznova prežveči. Tvorjenje velikih množin tega plina v govejem želodcu je torej naravno in potrebno; ob neugodnih razmerah pa ta velika množina plina vendarle more škoditi. Če se naredi le preveč plina in želodečno mišičevje otrpne pa plin ne more odhajati, nabira se

Na vsak način je treba napeti govedi hitro pomagati, če jo hočemo rešiti in oreti. Pri nas običajno zdravljenje te bolezni je popolnoma napačno, da, bolezen še celo pospešuje. Na Gorenjskem puščajo govedi na ušesu, a na Notranjskem jo po vasi gorindol podijo, tako da še hitreje pogine. Da je tako zdravljenje napačno, je lahko dokazati. Deni navaden suh živalski mehur, ki si ga skupaj zmečkal in dobro zavezal, na gorko peč. Na gorki peči se prične mehur napenjati in slednjič je tako napet, da tudi počí. Zrak se je namreč od gorkote

Podoba 40.

Podoba 41.

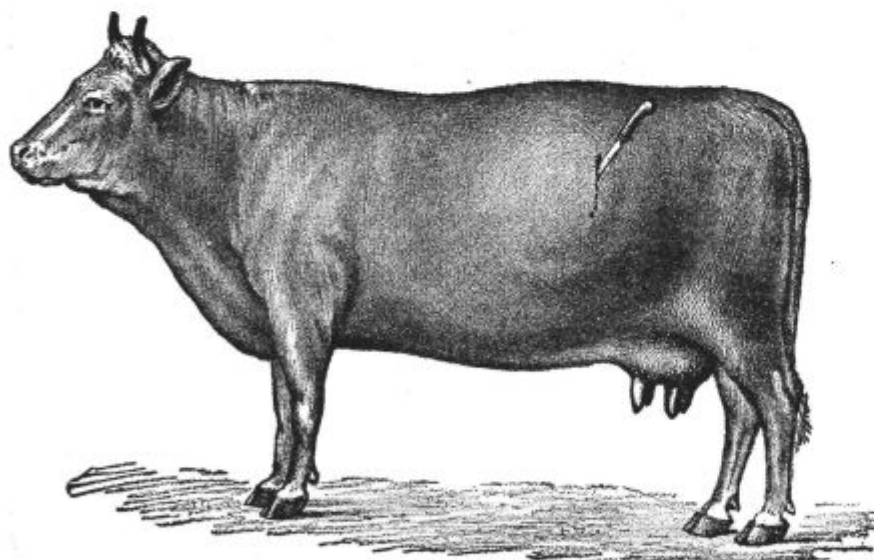
Podoba 42.

Podoba 43.

Podoba 44.

Podoba 45.

v vampu ter povzroča opasno napenjanje govedi. Napenjanje se zlasti rado pojavlja po uživanju sveže detelje, zelja, repne cime itd., posebno če je krma mokra, oparjena od slane ali mraza, ali če se je segrela na kupu. Kadar pride govedo jeseni na mokro ali rosnopaso in tamkaj hlastno žre — to se rado zgodi, če pride lačno na pasu — se je vsekdar bati napenjanja.

Napenjanje govedi torej prihaja od otrpnjenja želodečnega mišičevja, ki je vzrok, da plini ne morejo odhajati, posebno kadar se ti sicer naravni plini prehitro v preveliki množini tvorijo. Od pritiska v želodcu zastalih plinov se vamp močno napne. Posledice napenjanja so razne, in najnevarnejše je, če vamp počí, če ni kmalu pomoči in si narava sama ne pomaga.

zazategnil v mehurju in ga napel. Ravno tako je tudi napeti govedi. Napeta goved je že tako vsled bolezni vroča, če jo pa še po vasi podiš, ali ji celo puščaš, potem se še bolj razgreje, a vamp se ji širi in veča od raztezajočih se vetrov in naposled počí. Puščati pa govedi na ušesu je že samonasebi preneumno, bodisi pri tej ali drugi bolezni.

Zdravi torej goved takole, kadar jo napenja: Naredi nemudoma povež iz slame, kakršna rabi snopom v povresla. S to povežjo obrzdaj govedo ter napravi za rogovoma voz, kakor kaže podoba 40. Dobro je, na mestu, kjer pride povež v gobec, namazati jo s katranom ali s kolomazom (šmirom). Govedo žveči to povež ter izpušča vetrove skozi požiralnik. Potem polij govedo po vsem životu s prav mrzlo vodo, obdrži ga z vseh strani s slamo, vodi ga počasi semtertja ali pa, če si na polju, pelji ga počasi domov. Če napenjanje ne odjenja, vzemi 30 do 40 gramov nengašenega apna, nekaj žlic moke in zmešaj to z litrom vode. Vse to daj govedu hkrati. Še boljše zdravilo je tole: Jajce predri na obeh koncih ter izpihaj iz njega beljak in rumenjak. Zamaši potem eno luknjo bodisi z voskom ali s čim drugim, skoz drugo pa vlij v jajce terpentinovega olja in jo potem tudi zamaši. Dve taki jajci porini živali tako daleč v grlo ter ji v njem stri, da jih mora požreti. Ta lek je brez slabih nasledkov in izvrstno pomaga.

Napravljanje teh zdravil je pa navadno vselej zamudno, mnogokrat, kadar živinčje trdovratno napenja, tudi brezuspešno. Vsled tega so izumili naprave (instrumente), ki se z njimi dá napenjanje precej ozdraviti.

Najboljša taka naprava je požiralnikova

cev, ki se takole rabi. Živali se v gobec vtakne preluknjan les (glej pod. 41). Skoz luknjo tega lesa in skoz požiralnik se vtakne požiralnikova cev, kolikor je dolga, dol v vamp. Cev je dolga do poldruega metra. Preden se cev rabi, jo je namazati z oljem ali z maslom, ali pa s kako drugo mastjo. Da pa cev, kadar je v vampu, ne zaide v krmo, ampak da sega do vetrov, je žival postaviti, kadar se ji vtika cev, s prednjima nogama nekoliko više (glej podobo 42). Iz te podobe je tudi razvideti, kako leži vamp v govedu in kako pride požiralnikova cev v vamp.

Vsled vetrovega pritiska pride včasih nekaj krme v cev. Da se ta krma potrebi iz cevi, je cevi pridejana posebna palčica, da se lahko skoz cev podreza. Kdor pravilno ravna s požiralnikovo cevjo, najbolje in najhitreje odpravi živinčetu napenjanje. Požiralnikova cev, bi se morala vsaka vas nabaviti ob svojih stroških; sicer je pa tako cena, da si jo lahko omisli vsak kličekaj premožen gospodar. Take cevi ima c. kr. kmetijska družba v Ljubljani vedno v zalogi. Ena stane 12 kron. Toplo priporočamo, da si vsaka občina, vsaka vas ali vsaj vsaka podružnica takoj omisli eno požiralnikovo cev.

Večkrat se pa pripeti, da tudi požiralnikova cev ne pomaga več, ali pa žival ne more več sopsti in tedaj ni več časa cev vtikati. Če je govedo izredno močno napeto, ne more se cev zato vanjo vtekniti, ker govedo pade na tla. V takem slučaju je opustiti vse nepotrebne poskuse in je goved hitro vbosti s trokarjem. Trokar je bodalo, ki tiči v nožnici, ki je spodaj odprta (glej pod. 43.) Trokar se porine z nožnico vred skoz kožo v vamp, in sicer v lakotnico na levi strani, nekoliko zadaj za zadnjim rebrom, kakor kaže podoba 44. Ko smo trokar tako zabodli, se bodalo potegne iz nožnice, ki potem sama tiči v vampu. Vetrovi potem siloma odhajajo skoz nožnico. Nožnica se pusti v vampu, dokler odhajajo vetrovi, kar traja včasih po več ur. Trokarje ima kmetijska družba v Ljubljani vedno v zalogi. Trokar s dvema nožnicami stane 5 K.

Včasih pa plini ne izpuhtevajo zadostno skoz nožnico ali sploh ni trokarja ali požiralnikove cevi pri roki, takrat se vbode v vamp s kakim rtastim kuhinjskim nožem, kakor kaže podoba 45. Vbosti je na istem mestu kakor s trokarjem. Nikoli pa ni vbadati na desni strani, ker tam leže čreva, in če te ranimo, je smrt neizogibna.

Male rane od trokarja ni treba posebej celiti, zadostuje jih izmiti s kreolinovo vodo. Vbodene živali je naslednje dni pomalem in previdno krmiti.

Navadno govedo tako hitro napne, da ni časa klicati živinozdravnika. Če je pa kak živinozdravnik v bližini, se je pa vendar naglo obrniti do njega, ker umna in hitra pomoč je tu odločilna. Če se je vbodel vamp z nožem, je vsekako dobro, da živinozdravnik rano zašije in vse drugo potrebno ukrene.

Kadar napeta žival kakor mrtva pade na tla in če nobena reč več ne pomaga, jo je hitro zaklati, vendar jo je priporočati poprej, preden se žival zakolje, na popisanem mestu na levi strani narediti vsekako močan vbodec z nožem, kajti če to ne pomaga, je še vedno čas goved zaklati. Meso od tako bolne živine je navadno slabo in se ne drži dolgo.

Gnojite strniščni ajdi.

Pri nas zavzema strniščna ajda važno mesto. Pridelek ajde se je pa začel krčiti, da so kmetovalci že začeli dvomiti, če se jo še izplačuje pridelovati. Vzrok

pičlemu pridelku ajde tiči edinole v izsesani zemlji, oziroma, ker se ajdi ne gnoji.

Med našimi gospodarji je razširjeno domnevanje, da je ajda nekaj postranskega, ki se seje na strnišče, zato da njiva ni prazna, in ker tako ne potrebuje drugega kakor plitvega oranja in zavlečenja. Da bi ajda tudi gnojila potrebovala, na to nihče ne misli.

Vsa ta domnevanja pa niso prava, kajti ajda vzame zemlji in torej potrebuje najmanj toliko ali še več redilnih snovi, kakor kako drugo žito. Če mora torej njiva isto leto zapored dati dvakraten pridelek, potem pač ni čuda, če je utrujena, in ker ajda pride druga na vrsto, zato dobi le ostanke gnojilne sile, ki jih je prej požeto žito še na njivi pustilo. Ti ostanki gnojilne sile so majhni, in ker se je pri nas od pamtveka z ozirom na rudninske snovi premalo gnojilo, so naše njive izsesane, in zato je bil pridelek ajde od leta do leta pičlejši.

Na 1 ha njive vzame iz zemlje povprečna žetev:

	dušika	kalija	fosforove kisline
pšenice . . .	52 kg	26 $\frac{3}{4}$ kg	30 $\frac{3}{4}$ kg
ajde . . .	51 "	53 "	21 $\frac{3}{4}$ "

Iz tega je razvidno, da ajda potrebuje toliko redilnih snovi kakor žito, kalija pa še enkrat toliko, zato pa ima gnojenje s kalijevimi gnojili pri ajdi zelo velik učinek in istotako s fosforovimi gnojili, ker je fosforove kisline v naših zemljah že od narave malo.

Kdor torej hoče pridelati zadosti ajde, jo mora sejati na dobro gnojno zemljo, ki ima v zemlji toliko redilnih snovi na razpolago, kolikor jih ajda potrebuje, in ker pri setvi na strnišče zemlja ni v takem stanju, zato se mora ajdi pred setvijo gnojiti.

S hlevskim gnojem gnojiti nima pravega uspeha, ker se ta gnoj prepočasi razkraja za hitro in kratko dobo rastočo ajdo, in vrhutega ima naš hlevski gnoj premalo omenjenih rudninskih snovi v sebi. Iz tega vzroka so za gnojenje ajdi najprimernejša umetna gnojila.

Na dušik se nam pri ajdi ni toliko ozirati, ker ga ajda za silo že še dobi na strnišču in ker prebohotne rasti z ozirom na potrebno hitro dozorenje ni niti želeli.

Najvažnejša redilna snov, ki jo moramo ajdi dati, če naj bogato obrodi, je fosforova kislina, a ta mora priti na njivo v taki obliki, da jo ajda more použiti v kratki dobi svoje rasti, t. j. v osmih tednih. Ajdi je torej gnojiti s superfosfatom, ki ima v sebi v vodi raztopno fosforovo kislino.

Kdor bo ajdi gnojil s samim superfosfatom, bo, seveda ob ugodnem vremenu in če ne bo slane, imel gotovo izboren pridelek, ki bo pa še boljši, če bo rabil poleg superfosfata še kako kalijevo gnojilo. n. pr. kalijevo sol, pepel itd. — Kajnit kot kalijevo gnojilo pri ajdi ne gre rabiti vsled klorovih spojin, ki so za ajdo strup; zato se mora reči, da je kajnit ajdi škodljiv.

Svetujemo našim gospodarjem, da ajdi na popisani način gnojijo, ker jim bo bogata žetev obilo povrnila stroške. Na Kranjskem imamo krasne uspehe s tem gnojenjem, dokaz, da naši gospodarji porabijo na leto nad 100 vagonov superfosfata za gnojenje ajdi.

Omenjeni gnojili naj se tik pred setvijo (ne poprej) pomešata ter posejeta po sprašeni njivi; potem se vseje ajda in podvleče. Za vsak mernik semena naj se vzame 25 kg superfosfata, in če se gnoji tudi s kalijevo soljo, tedaj tudi te 10 kg.

Rudninski superfosfat se dobiva pri družbi po 7 K in kalijeve sol po 12 K 60 h 100 kg. Obe gnojili

se oddajata le v vrečah: superfosfat po 100 kg, kalijeva sol pa po 50 in 100 kg. Kdor ne potrebuje cele vreče, naj naroči gnojila skupno s kom drugim. Skupna naročila sploh priporočamo, ker se stem železniški stroški izdatno znižajo.

Nujno pozivamo vse tiste, ki mislijo ajdi gnojiti z umetnimi gnojili, da jih pravočasno naroče, kajti tik pred setvijo je z naročilitaknaval, da tvornica ne more nam in tudi mi ne naročnikom ustrezati.

Vprašanja in odgovori.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pismeno, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edino le na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natisne vprašalčevega imena, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na poznejše došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pismeno, če je pismu priložena 1 K v znakah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 86. Pri pogajanju pred občinskim posredovalnim uradom je ena stranka od druge zahtevala, da mora pred posredovalni urad priti žena, ker je ona lastnica posestva in torej nima mož pravico jo zastopati. Ali res pred občinskim posredovalnim uradom mož ne more zastopati svoje žene, če mu ta tudi da pooblastilo? (A. J. v F.)

Odgovor: Dotičnik nima prav, kajti glasom § 17. kranjskega deželnege zakona o občinskih posredovalnih uradih je strankam naprosto voljo dano, da pridejo osebno k poravnanim razpravam, ki se tičejo civilnopravnih reči, ali pa da se dajo zastopati po pooblaščenih.

Vprašanje 87. Kako široke morajo biti občinske poti in ali sme vsakdo samovoljno na nje navaliti odrivače, četudi isti poprej niso bili na občinski poti postavljeni? (A. J. v V.)

Odgovor: V kranjskem deželnem zakonu ni določena širjava občinskim cestam in občinskim potam, v § 8. tega zakona je edino rečeno, da se morejo občinske ceste in občinska pota zgraditi in vzdrževati tako, da ustrezajo za promet z v občinah običajnim vozovom. Na občinsko pot samovoljno postavljati odrivače nikakor ne gre, kajti pot je last občine in le ona sme na svojem potu tisto ukreniti, kar se ji zdi potrebno.

Vprašanje 88. Nihče se za nas kmete tako pošteno ne trudi kakor naša kranjska kmetijska družba in zato vprašam ali ne bi bila ona v stanu delati na to, da se zakon o menjicah popravi, ki je na veliko škodo kmetu, ki ga prav nič ne pozna. Kmet podpiše menjico, ne ve kakšne posledice ima to in potem mora ponedolžnem plačevati velike vsote. Jaz sem nekemu trgovcu na njegovo prigovarjanje podpisal menjico in sedaj moram plačati nad 5000 K. (L. Z. v T.)

Odgovor: Menjičnega zakona, ki je državni zakon, se pač ne da popraviti in vrhutega je naš avstrijski menjični zakon naravnost vzoren ter vsebuje enaka načela kakor vsi taki zakoni v drugih državah. Menjično pravo je nekako mednarodno in je večalimanj po celem svetu enako. Kdor se o menjicah ne spozna, naj jih ne podpiše in če kako menjico podpiše naj poprej pri kakem veččaku vpraša kakšne posledice more podpis imeti. Zlasti naj se nikdar ne podpiše neizpoljena menjica. Vi ste se bržkone kot porok podpisali in ker dolжник ni v stanu plačati, morate pa Vi sedaj plačati in ima to enake posledice, kakor če bi se Vi na kaki zadolžnici podpisali kot porok. Izgovor, da se zakon

ni poznal, pred sodiščem ne drži. Ne dobre zakone popravljati, ampak veliko važneje je našo mladino v šoli boljše za praktično življenje pripravljati, kakor se to sedaj vrši. Koliko nepotrebne se v ljudski šoli in zlasti v nadaljevalni šoli otrokom v glavo ubija, namesto da bi se jim med drugim n. pr. povedala glavna načela menjičnega prava in bi se jih posvarilo pred posledicami lehkomišelnega podpisavanja menjic. Učitelji seveda so na tem nedolžni, ker oni se morajo držati sedaj predpisanega učnega reda.

Vprašanje 89. Kravo, ki se je pred kratkim oteletila in ki je drugače videti zdrava ter rada je in pije, večkrat napade kašelj. Ti napadi so zlasti po oteletitvi močnejši ter se pojavljajo dvakrat do trikrat na dan. Kadar krava kašlja hudo sope in moli jezik iz gobca, kar navadno traja kakih pet minut, potem se pomiri in zopet prične prežvekovati. Odkod prihaja tak kašelj pri kravi, ali je nevaren in kako je žival zdraviti? Ali bi kazalo tele od te krave rediti, ker je zelo lepo? (I. G. v S.)

Odgovor: Kašelj ni nobena bolezen zase, ampak je le znamenje kake druge bolezni. Če se ne ve zakaj krava kašlja, se tudi ne more ničesar svetovati. Bojimo se, da je Vaša krava enkrat požrla kak žebelj ali kaj podobnega, to je ostalo v vampu, ga je predrlo in sedaj praska ob srčni mehur. Če Vašo kravo dobro nakrmite in napojite ter jo potem po kakem zelo strmem klancu doli ženete in jo bo pri takem ravnanju kašelj močno napadel, potem je naše domnevanje pravo. Tako kravo je kakor hitro mogoče mesarju prodati, da ne pogine. Tele od take krave je seveda za plemo dobro.

Vprašanje 90. Pri nas smo doslej dimnike večinoma sami ometali in nismo imeli zato nobenih sitnosti, a sedaj nas je baje nek dimnikar naznanil in okrajno glavarstvo je več posestnikov obsodilo na denarno globo. Kakšne so tozadevne zakonske naredbe, in ali res sme dimnike ometati le izučen dimnikar in koliko sme za svoje delo računati? (V. P. v D.)

Odgovor: V deželi Kranjski imamo poseben deželni zakon z dne 15. septembra l. 1881., ki ureja požarno policijo, ki ga pa malokdo pozna, posebno ne večina županov, ki v njih delokrog spada požarna policija, in zato so določbe tega zakona večinoma le na popirju. Obrtniki, ki se veliko bolj brigajo za svoje stanovske zadeve in so združeni v obrtne zadrage, vedno bolj zasledujejo po zakonih jim pristojne koristi, pa sčasoma pridejo na odredbe, ki so jim koristne, in tako bo menda tudi z Vašim dimnikarjem, ki gori imenovani zakon pozna. § 7. tega zakona slove: Dimniki in dim odvajajoče cevi se morajo ometati. Kolikrat na leto naj se to ometanje vrši, določi župan z ozirom na krajevne razmere, posebno z ozirom na to, kakšni so dimniki in kako močno se kuri. Dotični ukazi se morajo vsako leto oznaniti. Ruski dimniki se smejo z županovim dovoljenjem previdno izžigati in je vsako tako izžiganje pravočasno sosedom naznaniti. § 8. nadalje določa: Občinski odbor se mora vsaj z enim dimnikarjem po cenovniku (tarifi) za njegovo delo pogoditi, toda vsak hišni posestnik sme najeti tudi drugega dimnikarja. — Iz tu navedenih določil požarne policije se torej jasno vidi, da mora vsakdo svoje dimnike dati ometati le po izučenem dimnikarju, in je dolžnost župana, da uveljavi te naredbe. Županova naloga je, da dobi dimnikarja, ki se za vso občino ceneje pogodi, kar gotovo ne bo težko, če dimnikar obstane na svoji pravici in bo vsled resničnega izvrševanja požarne policije imel dovolj zaslužka.

Vprašanje 91. Na svojem travniku imam že čez 30 let vsako leto izredno veliko krtin, kar silno obtežuje košnjo ter vprašam ali bi bilo razumno krte na travniku zatreti in kako? (A. L. v G.)

Odgovor: Krt se večinoma preživlja od raznega mrčesa, ki je v zemlji in ki spodjeda rastlinam korenine, zato

je krta šteti med koristne živali. Bržkone je na Vašem travniku veliko škodljivega mrčesa in zato se krtam dobro godi. Navzlic veliki koristi krta, pa more on vseeno zelo nadležen postati, če le preveč pod zemljo rije in dela izjemno veliko krtin. V takem slučaju seveda ne preostaja drugega nego krta zatreti, ker je njegova škoda lahko večja nego njegova korist. Edino sredstvo krta zatreti, je, ga loviti v pasti.

Vprašanje 92. Kako nam je postopati, da dobimo od lastnika lovišča povrnjeno škodo v naših gozdih, ki nam jo delajo srne in jeleni z objedanjem mladih hoi in smrek? Lastnik lovišča je tukajšnja graščina. Naš gozd, ki ne meri celih 200 oralov, je v sredi graščinskega gozda, zato graščina uživa lov na našem svetu in mi ne dobivamo nobene najemščine. (I. D. v G.)

Odgovor: Če hočete dobiti povračilo škode, ki je Vam naredil divjačina v Vašem gozdu, morate to naznaniti v teku 14 dni od takrat naprej, ko za škodo izveste, pri okrajnem glavarstvu. Ne pustite se od nikogar premetiti, kajti če ta rok zamudite izgubite pravico do povračila škode. Od lova v Vašem gozdu, ki je obdan okroglinokrog od graščinskega gozda, mora primerno najemščino graščina plačati. Če graščina tega noče storiti in se za primerno najemščino noče pogoditi, potem je dotičen del gozda z občinskim lovom skupaj dati tistemu v najem, ki ima občinski lov.

Vprašanje 93. Kako je bramorje na zelenjadnem vrtu zatreti, ki so se silno razmnožili in mi močno škodujejo pri zelenjadi? (L. G. v C.)

Odgovor: Bramorji so silno nadležni škodljivci, ki se zlasti tamkaj močno razmnožujejo, kjer najdejo zase ugodna tla. Taka za bramorje ugodna tla so rahla sprsteninska zemlja, ali močno s hlevskim gnojem, zlasti s konjskim gnojem gnojena zemlja. Bramorjev ni mogoče hitro zatreti, imeti je treba potrpljenje in se je vsega varovati, kar pospešuje njihovo razmnožitev. Iz tega vzroka se je ogibati konjskega gnoja in je sploh najbolje, dokler se bramorji ne zatro, posluževati se izključno le umetnih gnojil. Med sredstvi za pokončevanje bramorjev je najboljšje razdiranje gnezdi in istočasno pokončevanje bramorjev ter njihovih jajec. To delo se vrši meseca junija. Vrhutega je bramorje redno loviti in pokončevati, kar se najbolje vrši s pastmi. Za past se rabijo do polovice z vodo napolnjeni lonci, ki se do roba zakopljejo v tla med grede, in ponoči popadajo okoli lazeči bramorji v te lonce. Izborna sredstvo proti bramorjem je zalivanje gnezdi z bencinom; žal, da je to sredstvo predrago in tudi zaradi velike vnetljivosti bencina zelo nevarno, če človek ne zna previdno ravnati. Čez zimo priporočajo v jame ali jarke na vrtu zakopati konjskega gnoja, kamor se zaradi toplote zatečejo bramorji iz velikega okoliša ter jih je potem mogoče spomladi v veliki množini skupaj dobiti in pokončati.

Vprašanje 94. Ali je priporočeno volom utrditi parklje na ta način, da se jim jih opili in s trpeninom namaže? Imam namreč vole z mehki parklji, ki vozijo in tudi v hlevu stoje na trdem betonskem tlaku. (L. G. v C.)

Odgovor: Trdota govejih parkljev je prirojena lastnost, ki se z nobenim sredstvom ne da predrugačiti. Mazanje parkljev s kako primerno snovjo, pa ne s trpeninom, je le takrat umestno, če so parklji izkteregakoli vzroka krhki in se kručijo. Za vole z mehki parklji niso dobra v hlevu trda betonska tla, ker se na takih tleh premalo odpočijejo. Takim volom je v hlevu nadbebo nasteljati. Edina pomoč, vole z mehki parklji sposobne za delo ohraniti, je podkovanje. Bržkone imate v Vašem kraju na Goriškem kako tuje vpeljano goveje pasmo, ki ima že od narave mehke parklje in ki torej ne daje trpežnih delovnih volov.

Vprašanje 95. Ker nimam zunaj hleva pripravnega prostora, zato mi pojasnite, ali bi živini kaj škodovalo, če naredim v hlevu samem gnojnično jamo? (A. G. v C.)

Odgovor: Načelno je seveda najbolje, če je gnojnična jama zunaj hleva, ker tamkaj ne škodujejo iz gnojnice se razvijajoči plini, ki zrak onečiščajo. V sili se pa seveda gnojnična jama lahko naredi tudi v hlevu, a v tem slučaju bodi dobro pokrita in gnojnični jarki, ki vanjo peljejo, naj bodo tako narejeni, da se gnojnica lahko steka v jamo, a nazaj pa ne morejo uhajati smrdljivi plini. To se doseže tem potem, da gnojnica sama zapira uhajanje plinov iz jame in Vam bo vsak količkaj izurjen stavbni mojster znal povedati kako je tak gnojnični jarek narediti.

Vprašanje 96. Da bi bile pozimi kokoši na gorkem sem naredil v živinskem hlevu kurnjak. Letos se je pojavilo neštevilno bolham podobnih živalic, ki jih ljudje imenujejo kurje bolhe. Vprašam torej ali se kurje bolhe lotijo tudi živine ter jo nadlegujejo, in kako jih je zatreti? (J. P. v D.)

Odgovor: Kokoši nimajo bolh, ampak le neke vrste uši, ki pa ne pijejo krvi, ampak se žive od kurjega perja in od kožnih luskin, ter se zato imenujejo perjevci. Kurji perjevci se sicer drže le kokoši, a ponoči se posebno ožive in grede tudi na živino, ki jo zelo mučijo da nima nobenega miru in je posledica, da krave valed njih nadlega veliko mleka izgube. Iz tega vzroka je torej vedno svariti pred kokošmi v hlevu. Kurji perjevci v kurnjaku se zatro s pridno čejo, ves les je večkrat z apnenim beležem namazati in zlasti je vse špranje zadelati. V kurnjaku je najbolje s šotnim drobirjem nasteljati ter steljo obilokrat menjavati. Zjutraj, preden se kokoši na prosto izpuste, jim je po celem životu pod perje s kavčukovim pihalnikom napibati perzijskega mrčesnega praška (Zacherlina). Ta prašek sicer ne umori perjevcev, pač pa jih za nekaj časa omami in kokoši se jih na prostem kolikortoliko otresejo in iznebijo. To delo je toliko časa ponavljati, da kokoši prenehajo biti ušive.

Kmetijske novice.

IV. poslovna doba avstrijskega kmetijskega sveta je bila 3. t. m. otvorjena na Dunaju pod predstvom c. kr. ministra za poljedelstvo Zenkerja. Minister je zborovanje kmetijskega sveta otvoril s primernim nagovorom, nakar so se konstituirali posamezni oddelki. Predsednikom kmetijskega oddelka je bil zopet voljen predsednik naše družbe g. komercialni svetnik, državni poslanec itd. Frančišek Povše. V skupni seji kmetijskega sveta se je razpravljalo o sedanjem položaju akcije za organizacijo hipotekarnega kredita. V oddelku za kmetijstvo se je obravnavalo pod predstvom Povšeta o državni akciji za pospeševanje živinoreje in o vnovčevanju živine ter o uspehih preskrbljevanja vojaštva s kmetijskimi pridelki neposredno po kmetovalcih.

Oklic zastran pospešitve kulture zdravilnih zeljišč v Avstriji. C. kr. kmetijsko ministrstvo je l. 1910. ustanovilo odbor za pospešitev kulture zdravilnih zeljišč v Avstriji. Za ta odbor bi bilo velike važnosti dobiti podatke v svrhu presoje sedanjega stanja te kulture v raznih avstrijskih kronovinah, da v slučaju potrebe uredi produkcijo in prodajo teh rastlin. Imenovani odbor vabi vse kmetovalce, ki se že sedaj pečajo s pridelovanjem teh zeljišč, kakor n. pr. rdeči naprstnik, kristavec ali svinjska dušica, zobnik, volčja črešnja, zdravilni osat, konjska meta, poprova meta, korijanderjev kornikovec in sladki janež, da naj naznanijo odboru svoje naslove in povedo kaj in koliko ter kam in počim prodajajo. Samoobsebi umevno se jim jamči za najstrožješo

tajnost. Odbor je tudi pripravljen dajati pojasnila o načinu pridelovanja teh zeljišč in povedati kam se najbolje prodajajo. Žele se tudi podatki o divje rastočih zdravilnih zeljiščih in o cenah, ki so se dosegle. Pismo je poslati na odbor za državno pospešitev kulture zdravilnih zeljišč v Avstriji, na Dunaju II., Trunnerstrasse 3.

Okrožnica na vse živinorejske zadruge na Kranjskem. Živinorejske zadruge se opozarjajo, da se pri odpošiljanju plemenske živine po železnicah ravna po sledečih navodilih: 1. Železniške vozove je naročiti pri načelnistvu one postaje, kjer bo živino v vozove naložiti, najmanj 48 ur pred nakladanjem. V naročilu je navesti, koliko voz se želi. Naročilu za vozove je priložiti 9 kron 60 h kot varščino, sicer načelnistvo ni vezano naročila izvršiti. Varščina se odpošiljatelju vrne, kakor hitro sprejme železnica živali v vozove, ali pa se vračuni za prevozne stroške. 2. Živali morajo biti pregledane po živinozdravniku preden se nalože v vozove, vsled česar je potrebno že v prošnji za vozove navesti, da postajno načelnistvo oskrbi živinozdravniku, če se odpošiljatelj z istim sam ne dogovori, o čemer pa se mora postajno načelnistvo obvestiti. 3. Če se hoče doseči znižana železniška vožnja za prevoz živali so potrebne sledeče listine: a) železniški brzovozni list, b) živinski potni list in c) potrdilo (atest). Pri izpolnitvi železniškega brzovoznega lista je posebno paziti, da se izpolni besedilo v gorenjem naslovnem delu voznega lista, kjer je z majhnimi črkami tiskano: „Tarife, ki jih je uporabljati“. Zapiše naj se: „Tarifa za plemensko živino.“ Če se ne izpolni ta odstavek, se mora plačati vključ priloženemu atestu cela prevoznina. „Potrdilo“ (atest) se dobi pri c. kr. kmetijski družbi. O teh najvažnejših določilih naj živinorejske zadruge podučijo tudi druge živinorejce, ktere odpošiljajo plemenske živali po železnici. Od deželnega odbora kranjskega. V Ljubljani, dne 2. junija 1914.

Družbene vesti.

* Brez gnojenja s superfosfatom ni pričakovati dobrega ali sploh kaj prida pridelka pri ajdi. To naši gospodarji že skoraj splošno vedo, zato naročajo ob setvi strniščne ajde za naše razmere ogromne množine superfosfata. Lansko leto so družbeni udje naročili ob setvi ajde, t. j. v teku treh tednov, nad 80 vagonov superfosfata. Če naj se naročnikom točno in pravočasno postreže, naj ne odlašajo naročitve, na zadnje dneve, temveč naj se požurijo z naročili. Toplo priporočamo skupna naročila po podružnicah ali po posameznikih kajti pri naročilih v celih vagonih po 100 ali 150 vreč po 100 kg stane vožnja malo in družba more dati povrh še znaten popust.

Semenska ajda. Družba ima v zalogi izredno lepo in težko francosko izvirno seme sive ajde po 36 K 100 kg z vrečami vred. Ajdo za seme bo primanjkovalo in zagradatelj bo tisti najvarneje ravnal, ki si semensko ajdo pravočasno zagotovi.

Modra galica. Cena je K 60.— za 100 kg v Ljubljani le proti takojšnjemu plačilu. Družba oddaja za to ceno najboljšo, lahko raztopljivo belgijsko modro galico 98/99%, da si se letos toliko in celo več zahteva za težko raztopljivo in torej manjvredno blago. Opozarjamo na spis „O kakovosti modre galice“ v četrti številki „Kmetovalca“. Voznino plačajo prejemniki sami, vendar pa je cena tako nizko kalkulirana, da hodi morebitna železniška refakcija družbi v prid, vsled česar naj se voznini listi po sprejemu zopet vpošljejo družbi.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Tomasovo žlindro. Cena za nadrobno oddajo 18 odstotne žlindre v Ljubljani je K 7.—, 19% K 7.25 100 kg.

Rudninski superfosfat s 14% v vodi raztopne fosforove kisline po K 7.— 100 kg z vrečo vred. Pri naročilih na cele vagon se pošlje superfosfat franko na vsako žel. postajo, vrhutega more družba dati 25 K popusta.

Kalijevo sol po K 12.60 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Amonijev sulfat po 34.—K 100 kg iz Ljubljane.

To dušičnato gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju, itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kalijevo soljo.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi za odraslo goved po 12 K komad in za teleta, ovce in koze po 7 K komad. Trokarji so po 5 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

Tropine podzemeljskega oreha. Te tropine imajo zajamčeno 56 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe v sebi.

Lanene tropine, ki so zelo priljubljene, ima družba vedno v zalogi. Stanejo K 20.— 100 kg v Ljubljani, v vrečah po 50 kg.

Sezamove tropine. Družba je ugodno kupila večje množine najfineje zmletih sezamovih tropin in jih oddaja po nižani ceni K 20.— 100 kg iz Ljubljane.

Sladkornata močna krmila kot izborna okrepčujočo primes k drugim krmilom ima c. kr. kmetijska družba v zalogi ter jih oddaja le v celih vrečah po 50 kg, in sicer mešanice za pitanje govedi, prasičev ter za molzne krave po 19 K 100 kg z vrečami vred iz družbenega skladišča ali postavljene na ljubljanski kolodvor.

Ribja moka. Odslej bo imela c. kr. kmetijska družba v zalogi ribjo moko, ki je izborna močno krmilo za prasiče. Družba jamči za njeno sestavo in elasti za okoliščino, da zanesljivo nima v sebi preveč toksične. Opozarjamo prasičerejce na spis „Močno krmilo“ ribja moka kot pospeševalno sredstvo za rast in pitanje prasičev, ki je izšel v devetnajsti številki lanskega „Kmetovalca“ in ki ga kot „Gospodarsko navodilo“ prasičerejem in tudi perutninarjem na zahtevanje brezplačno pošljemo. Ribja moka vsebuje najmanj 50% beljakovin, 13% fosforovokislega apna in največ 3% toksične ter stane pri manjših množinah 35 vinarjev kg, v izvornih vrečah po 75 kg pa 34 vinarjev kg z vrečo vred. — Majhne platnene vrečice, ki vsebujejo po 5 kg, stanejo 2 kroni z vrečico in voznim listom vred, a brez poštnine.

Klajno apno, 38—42%, precipitirano (ne žgano) blago, oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg po 22 kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 h kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljateve na zunan se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja.

Živinsko sol priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti po 7 K 20 h 100 kg. Živinska sol se oddaja le

v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinsko solse zvršujejo, ki se zanje denar naprej pošlje.

Za vinogradnike in vinske trgovce ima odslej naprej kmetijska družba vedno v zalogi vrhu drugega še sledeči novi dve kletarski potrebščini: 1. **Bernadotov vinomer** (vinsko tehtnico) za hitro določanje alkohola v vinu mrzlim potom. Cena temu vinomeru je 6 K ter je denar pri naročitvi naprej poslati. 2. **Eponit**, s katerim se vzame vinu vsak zoprni okus ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. Kg eponita stane 5 K brez poštnine in zavoja. Množine eponita po 10 *dek* se pošilja za 60 vinarjev s poštnino in zavojem vred kakor vzorec brez vrednosti in je denar naprej poslati. Opozarjamo na spisa c. kr. kletarskega nadzornika Fr. Gombača o vinomeru in o eponitu v 6. številki letošnjega „Kmetovalca“.

Oddaja kos. Družba ima v zalogi za svoje ude posebno narejene kose iz najboljšega avstrijskega jekla, in sicer v isti kakovosti kakor lansko leto. — Kose so ravne, pri peti širje, in pete so tako postavljene, kakor jih žele naši kosci. Družba je dala napraviti obliko, ki je sicer enotna, ki pa po možnosti ustrega različnim željam posameznih pokrajin vse dežele. Na pogosto izraženo željo po trših kosah imamo trše kaljene kose. — Vse kose so že obrušene, da se hitreje sklepljejo. Kose more vsakdo izbrati ter tako, ki ima kako napako, ki jo je zakrivila tvornica, zameniti. — Vsaka kosa ima vtisnjeno družbeno ime. — Ker se zaradi visoke poštnine pošiljatev posameznih kos preveč podraži, zato priporočamo skupno naročanje potom podružnic, in sicer če le mogoče vsaj 10 kos skupaj.

Cene kosam so naslednje:

Dolgot v pesteh:	4½	6	6½	7	7½	8
„ „ cm:	45	60	65	70	75	80

Cena: K 1—, 1—, 1—, 1—20, 1—20, 1—20

Pri poštnih pošiljках se zaračuni 30 h za ovoj in za vozni list. Kot posebna znamenitost glede kakovosti jekla in natančnega izdelovanja slove kose iz bavorskih tvornic. Družba si je letos za poskušnjo nabavila manjšo množino teh kos, ki so napravljene iz pristnega švedskega jekla. Cena za komad 65, 70 ali za 75 cm dolge kose je K 2 (znamka Herkules).

* **Prave bergamaške osle**, in sicer temnovišnjekaste podolgem žilaste, oddaja družba 25 do 26 cm dolge po 60 h 28 do 29 cm dolge po 80 h in po 1 K komad.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 8. junija 1914.

Seji je predsedoval družbeni predsednik g. komercialni svetnik Povše, c. kr. deželno vladno je zastopal g. dvorni svetnik vitez pl. Laschan, deželni odbor namestnik deželnega glavarja v deželni odbor g. dr. Evgen Lampe, in navzoči so bili podpredsednik g. prelat Kalan ter odborniki gg.: Bartol, Dimnik, Hladnik, Istenič, Jan, Kosler, Mihelčič, Piber, Ravnikar, Rohrman in ravnatelj Pirc. — Gg. odbornika barona Apfaltrern in Liechtenberg sta svojo odsotnost opravičila.

Predsednik je otvoril zborovanje ter predvsem pozdravil novoizvoljenega družbenega podpredsednika g. prelata Kalana, zopet izvoljene odbornike gg.: Dimnika, Hladnika, Koslerja in Pibra, ter novoizvoljenega odbornika g. deželnega poslanca Alojzija Mihelčiča iz Belokrajine ter jih je pozval, da izvolijo po svojih priznanih močeh sodelovati v družbenemu odboru, prosil je novega podpredsednika, da v predsedništvu pomaga za procvit družbe ter je izrekel, da je z novim odbornikom g. Mihelčičem sedaj dobila tudi oddaljena Belokrajina v osrednjem odboru kmetijske družbe

svojega zastopnika, ki bo gotovo vsekdar povzdignil svoj glas za kmetijski napredek te kranjske pokrajine, ki je sedaj z novo železnico ožje zvezana z deželo.

Predsednik je sporočil, da je 9. maja t. l. umrl graščak v Smledniku g. Henrik baron Lazarini, ki je bil 37 let družbeni ud in skozi 24 let tudi ud družbenega glavnega odbora. V imenu glavnega odbora je takoj izrekel pismeno sožalje rodbini rajnega barona, ki se je na izrečeni kondolenci zahvalila. Predsednik pozivlja glavni odbor vzeti to naznanje ter je prosil g. odbornike, da se v znak sožalja dvignejo raz svojih sedežev. Vsi odborniki so sledili pozivu predsednika ter soglasno odobrili korake predsedništva.

Odbor je vzel naznanje predsednikovo poročilo, da je brzojavnim potom čestital knezu Karolu Auerspergu ob priliki poroke njegovega sina, nakar se je knez Auersperg lastnoročno prisrčno zahvalil na družbenih čestitkah.

Istotako je vzel glavni odbor naznanje predsednikovo poročilo, glasom kterega je on dogovorno z gg. podpredsedniki in onimi odborniki, ki stanujejo v Ljubljani, odredil, da se vsled pomanjkanja dobre krme odda družbenim udom po znižani ceni 10 vagonov oljnih tropin ter je predlagal, da se strošek za to akcijo pokrije iz eventualne državne podpore, če se pa ta ne dovoli, pa iz družbenih sredstev. Zadeva je bila v pričetku maja posebno nujna zato je predsednik to ukrenil in je prosil tudi glavni odbor naknadne odobritve, kar se je soglasno storilo.

Na interpelacijo g. odbornika Bartola in tovarišev v zadnji seji glavnega odbora glede načrta zakona za konjače je odgovoril predsednik obširno na podlagi aktov iz kterih je razvidno, da se je tozadevni sklep glavnega odbora v seji 23. decembra 1912 takoj zvršil, a po dobljenih informacijah ima c. kr. deželna vlada že izdelan tozadevni načrt, ki ga pa sedaj še ni mogoče objaviti, ker se vrše pogajanja s c. kr. kmetijskim ministrstvom. Pri tej priliki je prosil predsednik gg. odbornike, da vsako tako interpelacijo ali vprašanje nekaj dni pred odborovo sejo predsedništvu sporoče, da je ono potem v stanu takoj v seji točno odgovoriti. Zastopnik c. kr. deželne vlade g. c. kr. dvorni svetnik vitez pl. Laschan je glavnem odboru podrobno pojasnil, kako zadeva glede konjaškega reda stoji, povedal je, da so še nekatere težkoče, kajti konjaštvo je koncesionirana obrt ter se sedaj gre predvsem tudi za to, kako bi bilo narediti, da navzlic obrtnemu redu morejo občine prevzeti konjaštvo, kajti današnja veda zahteva posebnih naprav za pokončavanje živali, ki so poginile za kužnim boleznim in je v to svrhu potrebnih znatnih denarnih sredstev, ki jih zasebniki ne zmorejo in bo bržkone kazalo konjaštvo izročiti občinam, ki bodo združeno mogle to obrt pravilno in morda tudi z dobičkom vršiti.

Predsednik je poročal o zborovanju avstrijskega kmetijskega sveta, ki je bil 3. t. m. na Dunaju. (Glej kmetijske novice v današnji številki „Kmetovalca“.)

Ker se je v avstrijskem kmetijskem svetu tudi obravnavalo o zakonskih predlogih glede napeljevanja elektrike in drugih določil na elektrarne, se je sklenilo v tem svetu poprej vprašati vse avstrijske kmetijske družbe in kulturne svete za mnenje in ker je ta zahteva od kmetijskega ministrstva na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko že došla in se zahteva odgovor do 20. t. m., se je volil odbor, ki bo izdelal družbeno mnenje o zakonskem načrtu. V odbor, ki bo imel 17. t. m. sejo so se volili predsednik Povše, podpredsednik dr. Lampe, in poslanec Hladnik ter so se povabili tudi drugi glavni odborniki, ki se hočejo tozadevne razprave prostovoljno udeležiti.

Deželni vodopravni zakon je dobil že najvišje potrjenje, ni pa še stopil v veljavo, ker še ni v zakoniku objavljen, to pa zato, ker je še izdelati zvršilno naredbo. Načrt zvršilne naredbe je od strani ministrstva na Dunaju izdelan, deželni odbor se je o njem že posvetoval in glasom zahteve kmetijskega ministrstva mora tudi kmetijska družba oddati svoje mnenje glede četrtega poglavja zvršilne naredbe, ki govori o vodnih zadrugah. Glavni odbor je na predlog podpredsednika dr. Lampeta to zadevo kot izredno nujno takoj v pretres vzel, se je izrekel za ministrski načrt, vendar

je izrekel željo, da tiste upravne stroške vodnih zadrug, ki jih po zakonu imajo vršiti davčni uradi, ne nosijo vodne zadruge, ampak naj jih davčni uradi zastonj zvrše.

Odbornik in deželni poslanec Piber je poročal, da oskrbništvu verskega zaklada letos naenkrat zahteva posebne določbe glede živine, ki jo imajo gorenjski posestniki pravico pasti po planinah in gozdih verskega zaklada in da so te določbe naravnost nemogoče kakor n. pr. natančni izkaz živine, ki pride na pašo, ktereja je 8 dni poprej oskrbništvu kot globo naznaniti, markiranje živine itd. Glavni odbor je smatral označene pritožbe utemeljene in celo zadevo jako nujno, zato je sklenil se takoj brzojavnim putem obrniti za odpomoč na kmetijskega ministra ter ga prositi, da naroči domenskemu ravnateljstvu v Gorici te novoizdane naredbe glede pašne živine prizadetih upravičencev takoj preklicati.

Tajnik je poročal, da se je meseca marca nakupilo nekaj izvirnih simodolskih in nekaj sivih ultenskih bikov, in sicer tako, kakor vsa leta že od l. 1868. naprej, prosil je, da se ta nakup naknadno odobri in da se dajo tajništvu od glavnega odbora tozadavna načelna navodila. Glavni odbor je postopanje tajništva odobril in sklenil, da se kakor doslej nakup bikov iz one državne podpore v prosep živinoreje, ki jo družba od kmetijskega ministrstva neposredno dobiva, porablja tako, kakor je bilo doslej običajno in da se ta podpora v prvi vrsti porabi za nakup izvirnih bikov, brez katerih napram stanju živinoreje v naši deželi, še nikakor ne moremo izhajati.

Glavni odbor je v daljši razpravi uredil uradniške razmere pri družbi, povišal nekterim uradnikom njih plače, dovolil nekterim remuneracijo za čezurno delo ter uredil poslovanje v družbeni drevnici in v družbeni podkovski šoli.

Pošnji družbenega ravnatelja za vpokojitev s koncem tekočega leta glavni odbor ni ugodil, dokler niso vse družbene razmere uravnane in je glavni odbor pri tej priliki izrekel ravnatelju svoje toplo priznanje za njegovo delovanje ter ga je zagotovil odborovega vsestranskega zaupanja.

Glavni odbor je vzel naznanje in naknadno odobril utemeljen proračun o državnih podporah za budgetno leto 1914/15, ki se je že predložil ter je sklenil še posebej prositi državne podpore za mlekarstvo in se dajo tajništvu navodila kako je to prošnja utemeljiti.

Na vprašanje deželnega odbora kakšno stalnišče družba zastopa napram deželnozborskem sklepu, da se v Belokrajini ustanovi prasičerejska postaja za rejo turopoljske prasičje pasme, se je glavni odbor na podlagi strokovnega referata v negativnem zmislu izrazil.

Prošnje družbenih podružnic v Št. Joštu, v Oreheku, v Sori, v Dolenji vasi, v Sodražici, v Selcih, v Dolu in v Rovtjah za podporo k vzdrževanju podružničnih drevnic so se rešile v ugodnem zmislu, in sicer na ta način, da se primerni zneski izplačajo potem, ko bo deželni sadjarski učitelj drevnice in njih upravo pregledal.

Večje število prošenj za prispevek iz državne podpore k nakupu plemenskih bikov se je ugodno rešilo ter se je načelno sklenilo odsedaj naprej le tedaj k takem nakupu izplačati kak prispevek, če se nameravani nakup plemenskega bika poprej glavnemu odboru sporoči, da se ima on priliko po svojem odposlancu prepričati, če je dotičen bik za plemo sposoben in če je kupna vsota primerna. Tudi že dovoljene podpore se šele tedaj izplačajo, ko se bo družbeni odposlanec prepričal o sposobnosti dotičnih bikov.

Na poziv c. kr. trgovskega ministrstva se je glavni odbor izrekel proti ugodni rešitvi priziva neke občine, kateri je c. kr. deželna vlada odbila prošnjo za dovolitev živinskih semnje.

Na poziv c. kr. kmetijske družbe na Dunaju je dovolil glavni odbor prispevek za nabavo spominske svetinje o priliki 15 letnega obstoja avstrijskega kmetijskega osrednjega mesta, ki se z največjo vnemo in z največjim uspehom trudi za koristi avstr. agrarcev in istotako je dovolil primeren prispevek za častno gomilo

umrlemu profesorju dr. G. Ruhlandu, ki ima največje zasluge za pričetek agrarnega gibanja.

Za nove ude so se prijavili in jih je glavni odbor sprejel gg.: Šivic Matevž, posestnik v Studencih; Hiter Alojzij, oficijal v Ljubljani; Merčun Mihael, posestnik v Radomljah; Rozman Josip, posestnik v Ravnah; Rozman Francišek, posestnik v Ravnah; Stare Francišek, posestnik v Nomeni; Klementic Francišek, pos. v Novem mestu; Povše Vincenc, posestnik v Selu; Srebrnjak Ivan, posestnik v Smoleni vasi; Radovan Ivan, posestnik v Loki; Jerič Ivan, posestnik v Regrški vasi; Hladnik Ignacij, posestnik v Novem mestu; Dimnik Ivan, posestnik v Dev. Mar. v Polju; Paternoster Ivan, posestnik v Studencu; Keber Francišek, posestnik v Studencu; Hočevar Francišek, posestnik v Studencu; Mazi Josip, posestnik v Dol. Brezovici; Habjan Mihael, posestnik v Zgor. Siški; Budkovič Ivan, posestnik v Semiču; Štrukelj Josip, posestnik v Petrovi vasi; Lozar Josip, posestnik v Lokvah; Ivec Ivan, posestnik v Gor. Paki; Simonič Matija, posestnik v Miheli vasi; Zupančič Jurij, posestnik v Seli; Šušterič Ivan, posestnik v Seli; Vrščaj Janez, posestnik v Seli; Kukman Anton, posestnik v Ručetni vasi; Kočevar Janez, posestnik v Rozoncu; Mavser Matija, posestnik v Seli; Štrucelj Jakob, posestnik v Otovcu; Zupančič Jakob, posestnik v Seli; Gorše Edvard, posestnik v Lokvah; Rožič Janez, posestnik v Gor. Paki; Janžekovic Jurij, posestnik v Otovcu; Jerman Ivan, posestnik v Miheli vasi; Grahek Ivan, posestnik v Petrovi vasi; Štrukelj Jakob, posestnik v Gor. Paki; Simonič Ivan, posestnik v Otovcu; Grahek Ivan, posestnik v Lokvah; Simonič Ivan, posestnik v Ručetni vasi; Zupančič Anton, posestnik v Otovcu; Butala Janez, posestnik v Petrovi vasi; Štrukelj Ivan, posestnik v Rozoncu; Jakša Janez, posestnik v Rozoncu; Bukovec Janez, posestnik v Miheli vasi; Spreizer Jakob, posestnik v Tuševem dolu; Butala Štefan, posestnik v Miheli vasi; Butala Ivan, posestnik na Talčem vrhu; Gregori Ivan, posestnik v Podkorenu; Košir Andrej, posestnik v Gozdu; Kocjančič Ivan, posestnik v Studencu; Vižin Anton, učitelj v Kazljah; Jesenšek Anton, posestnik v Vel. Kostrevnici; Jošič Ivan, posestnik v Krški vasi; Butara Ivan, posestnik v Krški vasi; Fugina Peter, posestnik v Čepljah; Levec Ivan, posestnik pri Sv. Ani; Glažar Luka, posestnik v Čerknem; Hočevar Ivan, posestnik v Krki; Trškan Štefan, župnik v Šmihelju.

Pričetek seje je bil ob 1/2 10 dopoldne in sklep po kratkem opoldanskem odmoru zvečer ob šestih.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Boh. Beli, ki bo v nedeljo 21. junija t. l. ob štirih popoldne pri načelniku Ivanu Burji v Boh. Beli št. 22.

S P O R E D :

1. Poročilo načelnikstva.
2. Predložitev računov za leto 1913. v odobrenje.
3. Posvetovanja in dogovori.

Če ob določenem času ne bo navzočih zadostno število udov, bo pol ure pozneje zborovanje ob vsaki udeležbi.

Kmetijska podružnica v Boh. Beli,
dne 5. junija 1914.

J. Burja, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Hrenovicah, ki bo dne 29. junija 1914 ob štirih popoldne v prostorih g. P. Del-Linza v Hruševju.

S P O R E D :

1. Pregled računov za leto 1913.
2. Volitev načelnika in odbora.
3. Razni predlogi in nasveti.

Prosi in pričakuje se obilne udeležbe!

Kmetijska podružnica v Hrenovicah,
dne 2. junija 1914.

Ant. Milharčič, načelnik.